

ELS ARNAU DE VILANOVA DEL 2018

Premis professorat

PREMI

Filotimeline: un joc de cartes d'història de la filosofia, proposta de Núria Ribas, professora de filosofia de l'Institut Cal Vilumara, de l'Hospitalet del Llobregat, realitzada pels alumnes de primer de batxillerat A i B, representats per Daniel García Estévez, Aitor Lakhwani Sánchez i Aida Guillén Alcalde.

El jurat ha considerat que aquest treball mereixia el premi a les experiències didàctiques. Conté una proposta i la seva realització: "Filotimeline", un joc sobre cronologia i continguts d'història de la filosofia.

Es tracta de construir un joc de cartes sobre història de la filosofia inspirat en el joc comercial *Timeline*. S'assignen els diversos períodes de la història de la filosofia a l'alumnat de dues classes de primer de batxillerat distribuïts en equips. Cada equip ha de construir diverses cartes; a l'anvers tenen una dita o un fet de la vida d'un filòsof o filòsofa o un corrent filosòfic amb el fons d'una imatge adient i, al revers, el mateix, però afegint-hi la data corresponent. S'ocupen dues setmanes de classe de la matèria amb les vacances d'hivern entremig. També s'hi va treballar fora de classe.

Un cop elaborat i revisat per la professora cada conjunt de cartes, s'hi juga també per grups. Es reparteixen quatre cartes posades de cara davant de cada jugador o jugadora. Es posa en el centre de la taula una carta amb el revers on hi ha la data. Aleshores, qui tingui el torn ha de posar una de les seves cartes a un costat o altre segons que cregui que el fet és anterior o posterior a la data. Es comprova girant-la i, si s'ha equivocat, ha d'agafar una altra carta. Guanya qui es queda sense cartes. Com observa algun alumne, el joc augmenta de dificultat a mesura que avança.

Finalment, cada membre ha de copiar la cronologia resultant. També es registren els noms de l'alumnat guanyador. Cal assenyalar que alguna de les cronologies reproduïdes en el treball conté algun error. Tant el procés com el producte ens semblen didàcticament valuosos. També promouen una avaluació formativa contínua i demanen una autoregulació dels aprenentatges per part de cada grup d'alumnes.

El resultat és una breu familiarització amb algunes fites de la història de la filosofia. Cal destacar que el sistema millora altres aproximacions a la història de la filosofia situades a primer de batxillerat que s'entenen massa, al nostre entendre, en el relat de l'origen de la filosofia i no consideren desenvolupaments posteriors i especialment els segles XX i XXI, amb la qual cosa es dona una visió de la filosofia com un fet inactual. Atès el

caràcter temàtic del currículum de primer i les hores de classe, creiem que n'hi ha prou amb una aproximació del tipus de la proposta.

A la proposta figura la idea que, si es guanya algun premi, se'n destini l'import al format de les cartes. Sugerim millorar també alguns continguts, substituint aquells que només es refereixen a dates de naixement o mort com a mínim per dates d'obres cabdals o, millor, per enunciats breus de tesis nuclears en el pensament de filòsofs o filòsofes. Això demanarà un treball més acurat de selecció d'informació.

En tot cas, l'enhorabona al professorat per la proposta, a l'alumnat per la realització i als representants per la representació!

PREMI ESPECIAL

Les olimpíades de filosofia: aprendre filosofia fent filosofia, presentat per Josep Soler, professor de la St. Peter's School, de Barcelona.

Gràcies a la constància en l'esforç dels seus organitzadors, les Olimpíades de filosofia s'han consolidat com una eina per facilitar "aprendre filosofia fent filosofia", en paraules de l'autor d'aquest treball. El jurat no volia deixar de ressaltar aquesta experiència que, oberta la plica, ha resultat ser la d'un infatigable professor que aprofita totes les ocasions per fer visible el seu brillant alumnat, que ho és gràcies al seu esforç i les seves condicions, però també a l'estímul i la dedicació d'aquest professor.

La proposta ressenya el camí vers la participació d'alumnes seus en l'Olimpíada, però sense desvincular-lo del dia a dia de les classes. En aquesta fase, l'Olimpíada serveix de motivació inicial per a tota la classe. Aprofita aleshores aquesta motivació per introduir dilemes o propostes de dissertació, que inclou en el treball, com també models de dissertacions. A continuació relata com els fa servir a les classes.

Tant els dilemes com les preguntes que motiven una dissertació creen situacions argumentatives sobre temes filosòfics. D'aquí la seva virtualitat per iniciar i treballar competències filosòfiques i així consolidar competències bàsiques. A partir d'aquesta activitat de classe, demana si algun alumne dels que han destacat vol comprometre's a participar en l'Olimpíada en qualsevol de les seves fases. Una part del treball relata i explica l'acompanyament en la preparació de l'alumnat que s'hi han compromès. El relat de la preparació traspua l'orgull de Josep Soler per les seves alumnes, moderat per la modèstia del professor que, a més, ens regala la confessió sincera de no saber-se avenir de la sort que ha tingut podent impartir filosofia a secundària.

La culminació del treball és el relat de la participació en l'Olimpíada internacional que mostra que la filosofia –el pensament crític construït gràcies a les diverses tradicions filosòfiques– va més enllà de fronteres i llengües.

Fa uns dies el diari *Ara* publicava [un reportatge](#) sobre la participació de dues alumnes seves, l'una a l'Olimpíada internacional de filosofia i l'altra a la d'Espanya. També s'hi anunciava que Josep Soler publicaria al juny un llibre, *Dame reggaetón, Platón*. El que dèiem: il·lusionat, entusiasta i infatigable. Com cal.

Premis alumnes

PRIMER PREMI

***Sense tu, sí que soc algú*, d'Ariadna Xairó Núñez, alumna de l'Institut el Castell, d'Esparreguera**

El treball se centra en la contrastació d'aquesta hipòtesi: l'acceptació de mites sobre l'amor romàntic entre adolescents genera prejudici i normalitza actituds abusives en les seves relacions amoroses. Això es fa a través de l'anàlisi dels resultats d'una enquesta elaborada per l'autora sobre l'alumnat de dues classes de tercer d'ESO del centre de referència.

Destaca altres treballs especialment per la seva bona planificació formal, palesada, entre altres coses, pel cronograma del procés del treball. També per la bona anàlisi de les dades i el fet que es facin servir per a les entrevistes, la qual cosa denota una bona competència en el maneig de dades i un intel·ligent ús d'aquestes.

Sobre aquesta base planteja entrevistes a cinc persones que, per la seva posició, tenen incidència en la temàtica: regidora, tècnica de serveis socials, policia local, mossa, talleristes. Són entrevistes en profunditat on fa servir de manera escaient les dades que ha obtingut en l'enquesta per tal de demanar aclariments de les polítiques locals.

La conceptualització de les categories principals és adequada i rigorosa, amb informació al dia, producte d'una bona selecció d'informació i, segurament, d'una bona orientació de la persona tutora del treball. En general cita les fonts bibliogràfiques d'on treu la informació, tot i que no hem trobat recollides a la bibliografia "Ferrer (2008)" i "Carlos Vela (2003)". El fet que l'índex bibliogràfic estigui numerat i no segueixi un ordre alfabètic desllueix una mica.

El treball és molt complet. A tot el que hem recensionat cal afegir un recull de legislació des del nivell europeu fins al local. Honest, ben realitzat, molta feina de cerca empírica i bibliogràfica conceptualment i estadísticament ben feta i presentada de manera ordenada i diàfana. Excel·lent apartat de conclusió i balanç. Enhorabona, Ariadna!

SEGON PREMI EX AEQUO

***Els processos creatius*, de Laia Bogunyà i Joana García, alumnes de l'Institut El Cairat, d'Esparreguera**

Si haguéssim de proposar un model de treball honest, equilibrat entre les seves fites i la seva realització, redactat de manera adient a l'edat i nivell educatiu, el de la Laia i la Joana seria un dels candidats idonis. Començant pels agraïments, on, amb un toc d'humor, detallen les aportacions de setze persones (més dos grups-classe) i expliquen molt bé com han treballat les autores.

Recullen de manera ben referenciada les principals definicions de creativitat. Encerten les autores en pensar la creativitat tant en les diferents disciplines artístiques com en

l'activitat científica. Menys interès per al treball té la reproducció del tòpic de les intel·ligències múltiples de Gardner.

Destacable també l'abundància d'imatges, que serveixen a una il·lustració funcional del que s'està dient. Se cita la font de les imatges i fins i tot n'hi ha que han estat elaborades per les autores, com la figura 12, on es representen gràficament algunes emocions. En algun moment, la part teòrica que recensionava els resultats de la cerca bibliogràfica fa l'aspecte d'acumulació d'informació sense estructurar i es fa una mica feixuga.

En canvi, la part de recerca empírica és molt entretinguda. Planteja la hipòtesi que l'alumnat de ciències serà menys creatiu que el social i l'humanístic. Per contrastar-la ideen un senzill test, que consisteix a demanar a cada alumne l'elaboració d'un text que inclogui quatre paraules. Hagués valgut la pena mencionar l'origen del test, així com detallar una mica més els criteris d'avaluació dels textos.

Un altre dels mèrits del treball és que reconeixen els fracassos. Per exemple, accepten que la seva hipòtesi ha estat refutada, perquè els resultats del test indiquen més creativitat en el grup de ciències que en els altres. També expliquen les dificultats per trobar científics per entrevistar-los sobre la creativitat en la ciència, mentre que els ha estat fàcil trobar artistes. I és que d'artista un mateix se'n pot dir, però de científic és una comunitat la que ha de certificar-ne la denominació.

La bibliografia té l'encert d'especificar les diverses informacions que s'han tret de cadascun dels llibres consultats. I hi ha totes les referències bibliogràfiques de les abundants il·lustracions. Les *laotong* que han fet el treball no només mereixen un *meraki* i un *cafuné*; també seria *ramé* que tinguessin un *kilig* ;).

SEGON PREMI EX AEQUO

***Filosofia i holocaust*, de Julia Puerta García i Berta Posas Rodríguez, alumnes de l'Institut Torre del Palau, de Terrassa**

En les successives convocatòries dels premis Arnau de Vilanova acostumen a presentar-se treballs sobre el genocidi jueu perpetrat pels nazis. El de Júlia Puerta i Berta Posas destaca entre aquests per la seva completesa, la selecció de fonts i l'esforç per no quedar sepultades sota l'abundància d'informació bibliogràfica i generar un pensament personal anant més enllà dels tòpics.

Un altre dels valors del treball és el de no atènyer-se simplement al relat històric, sinó d'aprofundir en els aspectes filosòfics, tant els que configuren el pensament racista i totalitari com els que el denuncien. Per això, dediquen una primera part a un resum històric del procés vers l'organització i administració de l'assassinat sistemàtic dels jueus eufemísticament coneguda com la "solució final". En una segona part concreten l'experiència en els guetos i els camps de "concentració" i resumeixen la reflexió filosòfica que han originat.

Val a dir que les fonts que han trobat en la seva cerca bibliogràfica pertanyen a les millors veus, tant pel que fa als testimonis com a la reflexió sobre el fenomen. Van des de les obres clàssiques fins a reflexions més actuals, passant per articles i pel monumental reportatge fílmic *Shoah*. Això fa que comprendre-les, resumir-les i integrar-les sigui una tasca titànica que les autores arriben a fer molt bé, tot i que parcialment.

Per exemple, de vegades el relat històric salta endavant i endarrere, seguint les fonts que fa servir i que cita amb rigor estimable, però en algun passatge resulta confús, com en el cas de les referències a Heydrich. O afirmacions inexactes com “Jaspers no segueix la tesi de la banalitat del mal”, “la filosofia de Heidegger sempre ha estat marcada per la polèmica”. Valgui això no com a acusació, sinó com a aportació i valoració del seu esforç, perquè no és fàcil arribar a un redactat tan excel·lent quan cal tenir en compte tanta informació i tantes opinions.

Sobre l'antisemitisme, el treball pot donar a entendre que és un fenomen alemany, quan, dissortadament, a l'època té moltes arrels. Només cal referir-nos als deu milions d'exemplars d'un llibre que als anys vint Henry Ford (el nord-americà fundador de la Ford) publicà sobre el que ell en deia “el perill jueu”.

En tot cas, les autores dediquen moltes pàgines a fer seves críticament les idees que han trobat sobre l'Holocaust i proclamen la voluntat de seguir aprofundint en el tema, cosa que mostra el seu compromís perquè fets semblants a aquells no es produeixin. Segur que la seva recerca els servirà de trampolí per continuar de manera excel·lent. I per a qualsevulla persona que llegeixi el seu valuós treball.

TERCER PREMI

***Els artistes de l'absurd: El sentit de la vida en el jovent: l'absurd en una societat líquida*, de Carla Casanovas Marfil, Cèlia Garcia de la Serrana Alfaro i Marc Garcia Torres, alumnes de l'Institut Escola Industrial de Sabadell**

Aquest ambiciós treball pretén investigar sobre la categoria *sentit de la vida*. Per a això han escollit comparar la concepció del filòsof francès Albert Camus extreta de quatre obres seves, dues novel·les i dos assajos, amb la que es desprèn de *Vida líquida* i *L'art de viure* del sociòleg polonès Zygmunt Bauman.

La selecció d'aquests autors aconsegueix, d'una banda, un apropament de Camus al segle XXI i, de l'altra, inserir la reflexió de Bauman dins la tradició existencialista. Els resultats, òbviament, no són els d'una nova escola filosòfica, però són perfectament adients al nivell educatiu i segur que han servit a les autores per a una reflexió pròpia sobre el sentit de la vida.

Completen la cerca bibliogràfica amb una cerca de tipus sociològic a través d'entrevistes i d'una enquesta. Hagués valgut la pena consultar alguna obra de metodologia d'enquesta, cosa que hagués ajudat a millorar-ne les preguntes i els hagués permès aclarir alguns resultats, que honestament reconeixen que són confusos.

Hi ha un cert desequilibri entre el nombre de pàgines dedicades a exposar el context històric i la vida i obra dels autors i la dedicada a recensionar les obres. Hagués lluit més que es veiessin els resultats de la seva tasca de lectura i comprensió de les obres en comptes de reproduir la informació sobre vida, obres i context trobada a partir de la webgrafia.

Es tracta d'un treball que obre camí per a una interessant investigació: la de la noció del sentit de la vida en el jovent de la nostra societat. Felicitacions.

MENCIONS

Entrevistes filosòfiques, d'alumnes de primer de batxillerat del Col·legi Terraferma, d'Alpicat

Aquest és un treball que, tot i ser presentat en la categoria d'alumnes, és el resultat d'una proposta didàctica del seu professor que, com diu ell mateix a la seva presentació, és tota una aventura filosòfica.

Es tracta d'obtenir un tast de l'origen de la filosofia per a alumnat de primer dividint la classe en vuit grups i atribuint a cada grup un filòsof: Heràclit, Demòcrit i Sòcrates. Cada grup es divideix en dos, un d'experts, que aplegaran informació sobre el filòsof, i l'altre de *periodistes*. Es fa una lectura conjunta de textos del filòsof corresponent a cada grup i a partir d'aquesta els periodistes entrevisten els experts amb preguntes com: "Heràclit, què hem de fer per escoltar la veu de la natura i descobrir el que tu anomenes *logos*?".

El resultat és un entretingut recorregut per aquests autors a través d'aquesta manera contemporània de presentar-los. I no només reflecteix un treball de competències lingüístiques i literàries, sinó també filosòfiques, perquè les preguntes obliguen els experts a ser precisos en el llenguatge, clars en l'enunciat de les tesis i rics en els arguments, a més de fidels a la informació de què disposen de cada filosofia. Una molt bona proposta. Ah! el professor es diu Carlos Goñi, que guanyà l'Arnau de Vilanova del 2005 i que aquest premi d'enguany certifica que segueix al peu del canó.

Ets el que dibuixes?, de Naiara Pachón Calvente, alumna de l'Institut Josep Serrat i Bonastre, de Barcelona

Els tests sempre han estimulat la curiositat. Curiositat per descobrir trets de les altres persones, i curiositat per descobrir trets ocults de la pròpia persona. No hi ha revista que no en contingui, i a la xarxa sovint són el reclam per obtenir informació a efectes comercials. Tot i que l'existència d'una personalitat estable és un tema debatut, perquè hi ha molta investigació que palesa que la situació determina la conducta en major grau que la dita personalitat, el treball se centra en la psicologia de la personalitat.

El treball és el resultat d'un aprenentatge destacable, per part de l'autora, de la tècnica d'interpretació de tests projectius de dibuix, particularment el Casa-Arbre-Persona (HTP). En el treball es deixa veure una reorientació des de la interpretació dels somnis o la grafologia per finalment centrar-se en aquests tests projectius, cosa que sens dubte ha estat un encert.

L'autora demostra enginy en l'estratègia de recerca científica quan es planteja validar els resultats del test projectiu amb enquestes a tres persones coneixedores de cada individu i en compara el resultats, amb resultats positius. És clar que la coincidència de resultats podria atribuir-se a què és ella mateixa qui elabora l'enquesta i que, per tant, no està validada o no ha pogut fer-se amb doble cec. En rigor, hagués estat preferible

fer servir un test de personalitat existent per poder establir la correspondència entre els resultats.

Això no treu que el treball tingui una qualitat destacable. Aprofundint en l'anàlisi dels tests projectius i elaborant l'enquesta, l'autora aconsegueix, si més no, adquirir una certa competència en el maneig de categories psicològiques en l'observació de la conducta dels individus humans. En el balanç es nota que aquest és un treball dels que fan un paper d'aperitiu, d'obrir la inquietud intel·lectual que segurament s'eixamplarà en el futur i donarà fruits esplendents.

Recorda que moriràs, de Yusra Bouzalmati, alumna de l'Institut Josep Tapiró, de Reus

"També recordo com els adults tenien la missió d'apartar tots els nens d'aquella petita habitació on el meu cosí estava amortallat", relata Bouzalmati en la introducció del seu treball. Aquesta experiència de quan tenia cinc anys és el motor d'un treball destacable, entre altres coses, pel seu plantejament excel·lent.

La primera part és un repàs del concepte de mort i de les actituds predominants que suscita en la nostra societat. També dedica atenció a la que serà la seva hipòtesi d'investigació: la mort és un tema tabú a la nostra societat.

La segona part conté una investigació qualitativa i una altra de quantitativa. La investigació qualitativa consisteix en l'entrevista a una psicòloga i l'observació d'un grup de dol. La quantitativa és una interessant enquesta de la qual hagués valgut la pena detallar més la seva fitxa (quan i com va ser administrada, com es va escollir la mostra...).

L'orientació sembla una mica presonera de la bibliografia consultada, que sosté el discurs que la secularització, amb el seu qüestionament d'un més enllà valuós, unit a un "instint" d'immortalitat, han dut a la negació i l'ocultació de la mort. Aquesta negació podia ser certa abans de la popularització de la tasca pionera d'Elisabeth Kübler-Ross als anys seixanta del segle passat, però actualment caldria matisar-la, fins i tot amb els resultats de la seva enquesta. Per exemple, a la pregunta 3, sobre assistència a funerals en la infantesa, resulta que el 61,1% de persones enquestades hi ha assistit, tot i que el que destaca a l'anàlisi dels resultats és que el 38% no hi ha assistit.

Però allò que fa el treball més estimable és que cada pàgina traspua que l'autora s'ha pensat molt bé el tema i l'ha incorporat a la seva experiència. Una bona filòsofa!

Anàlisi comparativa de la subversió dels valors tradicionals segons Nietzsche i Stirner, de Neus Codina Ribó, alumna de l'Institut Montsoriu, d'Arbúcies

Si la lectura de certs passatges de Nietzsche s'adiu bé amb la concepció del filosofar a cops de martell, la de l'obra de Stirner, *L'únic i la seva propietat*, escrita l'any del naixement de primer, resulta encara més demolidora. Des de començaments del segle passat se n'han plantejat paral·lelismes.

El treball de la Neus és una lectura de l'obra de Stirner, de la qual extreu diversos conceptes nuclears (individualisme, egoisme, Estat, propietat, llibertat, veritat...). Aquesta lectura es compara amb conceptes nuclears de Nietzsche, per tal de poder-ne establir similituds.

L'originalitat del treball radica en el seu ús d'eines informàtiques per a la comparació d'aquest autors. Recull citacions pertinents de l'obra de Stirner i les classifica en taules per trobar-hi inductivament els conceptes fonamentals. Una vegada fixats, cerca les entrades corresponents en el *Diccionario Nietzsche* de Niemeyer i consulta els passatges de les obres a les quals remeten. Finalment, compara ambdós autors. Sens dubte haurà suposat per a l'autora un aprenentatge excel·lent d'aspectes avançats de la competència digital, tot i que no ha fet servir programes d'anàlisi textual més enllà de les eines del paquet *M. Office*.

Es tracta d'una recerca molt ben orientada i tutorada, atesa la dificultat del tema i la metodologia emprada. L'autora demostra una intel·ligència i un domini notables del llenguatge i les eines informàtiques per saber sortir-se'n. També li serà útil per a treballs ulteriors el fet de tenir clar cada pas que ha fet en una metodologia complexa, tot i que les detallades explicacions, tant de les motivacions de cada pas del protocol com de les dificultats trobades, fan la lectura d'algunes parts una mica carregosa.

Només una observació metodològica. La lectura filosòfica es diferencia de la literària perquè la filosòfica és essencialment valorativa: del valor de veritat d'allò que es llegeix, de la seva coherència, de la força dels arguments i refutacions presentats. Per això llegir filosofia és un procés d'elaboració d'hipòtesis i de comprovació recurrents, és a dir, de relectura. Tanmateix, aparentment, el mètode triat es refia de la primera lectura per construir inductivament els conceptes i després comparar-los. Tot i això, aquest biaix segurament està corregit, d'una banda, per les lectures prèvies dels tres articles introductoris i, de l'altra, per l'acompanyament del professor que ha fet de tutor del treball.

El mètode emprat aconsegueix un objectiu cabdal en l'aprenentatge de la filosofia, que és fer una lectura detallada, en aquest cas de l'obra de Stirner i de les entrades del diccionari de Niemeyer. No gaires persones poden presumir-ne. Felicitats!

Jordi Beltran